

КОМА І ТИРЕ ПРИ ВІДОКРЕМЛЕНИХ ОЗНАЧЕННЯХ

Підготувала студентка групи ДІ-9-1
Олена

Вільхова

Відокремлені означення

Відокремлені означення в усній мові виділяються паузами та інтонацією, а на письмі - комами з обох боків, зрідка - тире.

1. Відокремлюються означення, якщо вони стосуються особового займенника я, ти, він і т.д. Іноді займенник може бути пропущений.

Наприклад:

*Дніпро! Ти тихо в день
ясний пливеш,
заглиблений в минуле... (О.
Олесь)*

2. Відокремлюються поширені узгоджені означення (дієприкметниковий або прикметниковий зворот), якщо вони стоять після означуваного слова.

Наприклад:

Рука, засмагла від роботи, нам сіє благодатний мир. (М. Рильський)

3. Два або більше непоширених означення після означуваного іменника обов'язково відокремлюються лише тоді, коли перед цим словом є вже узгоджене означення. В іншому випадку - відокремлення необов'язкове.

Наприклад:

*Досвітні огні,
переможні урочі,
прорізали темряву
ночі. (Леся Українка)*

4. Відокремлюються означення, відділені від означуваного слова іншими членами речення (хоч у поетичній мові, залежно від інтонації, вони можуть і не відокремлюватися).

Наприклад:

*Осяяний сонцем, перед
нами розкрився зовсім
новий світ. (О. Довженко)*

5. Відокремлюються означення, якщо вони мають обставинний відтінок (до них, крім питання який?, можна поставити ще питання чому?, за якої умови? Незважаючи на що? І стоять вони переважно на початку речення).

Наприклад:

*Скроплений живлющою
росою, росток пробився на
безмежжі нив (пробився
(чому?), бо був скроплений).
(П. Дорошко)*

Вправа

Переписати, розставляючи пропущені розділові знаки.

1. Нащо мені женитися? Нащо мені братись? Будуть з мене молодого козаки сміятись. (Т. Шевченко.)

2. Переповнений любов'ю я відкрив кохання книгу. (П. Тичина.)

3. Приголомшений картиною,
намальованою в уяві я
мимоволі зронив скупку
чоловічу сльозу. Змучений і
щасливий я снував солодкі
гадки. (Є. Гуцало)

4. Лиш осліплені болем ми
вчимося прозрівати. (Т.
Севернюк)

5. Зголоджений я падав серед
лісу. (Л. Костенко)

1. Нащо мені женитися? Нащо мені братись? Будуть з мене, молодого, козаки сміятись. (Т. Шевченко.) 2.

Переповнений любов'ю, я відкрив кохання книгу. (П. Тичина.) 3.

Приголомшений картиною, намальованою в уяві, я мимоволі зронив скупу чоловічу сльозу.

Змучений і щасливий, я снував солодкі гадки. (Є. Гуцало.) 4. Лиш осліплені

болем, ми вчимося прозрівати. (Т.

Севернюк.) 5. Зголоджений, я падав

Розділові знаки при відокремлених прикладках

Кома ставиться:

1. Якщо поширена прикладка, виражена загальним іменником з пояснювальними словами, відноситься до іменника (загальної чи власної назви) і стоїть після нього.

Наприклад:

М.

Лисенко, прекрасний
композитор і піаніст,
добре знав народну
пісенну творчість (з
газети).

2. Якщо поширена прикладка стоїть перед іменником і має додатковий обставинний відтінок у значенні: Людина високогуманна, щира й добра, сам непоганий художник, Сошенко з величезним довір'ям і піклуванням ставився до Шевченка (П. Федченко).

3. Запам'ятайте: якщо прикладка стоїть перед пояснюваним іменником і має тільки означальне значення, то вона комою не відокремлюється.

Наприклад:

Зачіплянку на цьому засіданні представляв її висуванець Лобода Володимир Ізотович (О. Гончар)

4. Якщо прикладка
відноситься до
особового займенника
(незалежно від місця в
реченні).

Наприклад:

*Ми. юні оборонці волі,
ступили на громовий шлях
(В. Сосюра).*

5. Якщо прикладка,
виражена іменником
— власною назвою,
служує для пояснення
або уточнення
загального іменника.

Наприклад:

*Та друг мій, Ярослав,
ще й після того не раз
був на
устах усіх!* (П. Тичина)

**6. Якщо прикладка
приєднується до
означуваного слова за
допомогою < іїв або, чи,
тобто, як-от, а саме,
особливо, навіть,
переважно, родом, на
ймення, на
прізвище *тощо*.**

7. Якщо прикладка
приєднується до
шначуваного слова
сполучником *mk* і
має додатковий
відтінок причини

Наприклад:

Як учений, етнограф і фольклорист, *І. Франко* все життя з палким інтересом ставився до народної творчості (М. Рильський). (Можна казати: тому що Франко був учений...).

8. Якщо прикладка характеризує предмет з якогось одного боку або має значення в ролі кого, чого виступає озвучуване слово, вона комами не відокремлюється.

Наприклад:

Шевченко *як*
поет відомий усьому
світу. (Можна сказати:
Шевченко в ролі поета
відомий усьому світу)

Тире ставиться

1. Якщо поширена прикладка стоїть у кінці речення і перед нею можна поставити слово *a same*

Наприклад:

*Має людина в собі
такий
живчик — бажання
робити добро (О.
Гончар).*

2. Якщо поширені прикладки вже мають у своєму складі розділові знаки.

Наприклад:

Творчість Григора
Тютюнника — *майстра*
словесної характеристики,
тонкого психолога, який
живе зі своїми героями
одним життям, хвилює не
одне покоління читачів.

3. Якщо за умовами контексту (як, наприклад, у цьому реченні) у кінці відокремленої прикладки має стояти кома, тоді друге тире опускається.